

روشن‌های تربیت فرزند ولایت‌مدار

حجت الاسلام و المسلمین علیرضا انصاری*

اشاره

یکی از شاخصه‌های مهم خانواده دینی، ولایت‌مداری است؛ خانواده‌ای که همه اعضای آن دل‌باخته اهل بیت علیهم‌السلام هستند و آموزه‌های ایشان را الگوی رفتار خود قرار می‌دهند. تربیت ولایی با روش‌مندی تربیت فرزندان شکل می‌گیرد. پدر و مادر می‌توانند این رسالت را انجام دهند؛ چنانکه رسول اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرموده است: «أَدَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ: حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَ حُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ»^۱ فرزندان خود را بر سه خصلت تربیت کنید: دوست داشتن پیامبرتان، دوست داشتن اهل بیت او و خواندن قرآن». واژه ولایت، گاه به فتح واو (ولایت) و گاه با کسر واو (ولایت) به کار می‌رود. گروهی از لغویون ولایت را در مورد پیوندهایی مانند خویشاوندی، محبت، وراثت و نصرت و یاری کردن به کار برده و ولایت را به سرپرستی و زمامداری امور معنا کرده‌اند.^۲ برخی نیز واژه ولایت را به معنای سرپرستی یا دوستی دانسته‌اند.^۳ با استناد به آیات و روایات مشخص می‌شود که معنای ولایت، اعم از ولایت به معنای دوستی و امامت اهل بیت علیهم‌السلام است.

* نویسنده و پژوهشگر.

۱. علی بن حسام متقی هندی، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، ج ۴۵۴۰۹.

۲. محمد بن احمد ازهری، تهذیب اللغة، ج ۱۵، ص ۳۲۳، محمد بن مکرم ابن منظور، لسان العرب، ص ۴۰۶؛ فخرالدین طریحی، مجمع البحرین، ج ۱، ص ۴۵۵، ذیل واژه ولا؛ حسین بن محمد راغب اصفهانی، مفردات الفاظ القرآن، ص ۸۸۵.

۳. فخرالدین طریحی، مجمع البحرین، ج ۱، ص ۴۵۵؛ محمد بن محمد مرتضی زبیدی، تاج العروس، ج ۱۵، ص ۷۰۴، حسین بن محمد راغب اصفهانی، مفردات الفاظ القرآن، ص ۸۸۵.

روش‌های تربیت

برای اینکه فرزندان خود را ولایت‌مدار تربیت کنیم، روش‌هایی وجود دارد که در این جا به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

۱. تقویت باورهای دینی

مسائل اعتقادی، زیربنای تفکر انسان است. شالوده زندگی انسان بر اساس عقیده او پایه‌ریزی می‌شود. هدفداری، پوچ‌گرایی، بی‌تفاوتی، سکوت و یا حرکت و جهاد، همه در رابطه با اعتقادات انسان‌ها شکل می‌گیرد. به قول استاد شهید مطهری «همه دین‌ها و آیین‌ها و همه مکتب‌ها و فلسفه‌های اجتماعی، متکی بر نوعی جهان‌بینی بوده است. هدف‌هایی که يك مکتب عرضه می‌دارد و به تعقیب آن‌ها دعوت می‌کند ... همه به منزله نتایج لازم و ضروری جهان‌بینی‌ای است که عرضه داشته است».^۱

از آنجا که عقیده به امامت و محبت به آنان و اطاعت از اوامر و نواهی آن‌ها، نقش تعیین‌کننده‌ای در سعادت و بهروزی انسان دارد، والدین باید با بیان استوار و دلایل عقلی و نقلی باور به امامت را در فرزندان خود تقویت و بارور کنند و اگر سؤالی در ذهن فرزندان خود یافتند، آن را پاسخ دهند. اگر والدین توانایی تقویت باورها و پاسخگویی به سؤالات مذهبی فرزندان را ندارند، باید به سراغ عالمان دین و کارشناسان مذهبی بروند و با مشورت با آنان به این وظیفه مهم خود اقدام کنند.

در همین راستا یکی از وظیفه‌های مهم والدین، نظارت و کنترل بر اعمال و باورهای فرزندان است؛ زیرا فرزندان در مقطع سنی نوجوانی و جوانی به دلیل قرار داشتن در دوران بحران ممکن است هر لحظه دچار اشتباه شود. افزون بر آن در عصر حاضر دشمنان با استفاده از ابزارهایی مانند ماهواره و اینترنت، مبانی دینی جوانان را نشانه گرفته‌اند. در این میان والدین می‌توانند با درایت و ویژه بر رفتار و عقاید فرزندان خود نظارت کنند و آنان را از خطا و اشتباه‌هایی بخشند. دختر شهید مطهری می‌گوید:

من در مدرسه رفاه درس می‌خواندم و بچه‌های خانواده‌های مجاهدین خلق هم در آنجا بودند. پدر دقیقاً حواس‌شان بود که معلم‌ها چه می‌گویند و یا شاگردان دیگر چه تأثیری روی ما دارند. پدر خیلی زود متوجه جریان التقاط شدند و آن را نشانه رفتند. یادم هست یکی از بچه‌های

۱. مرتضی مطهری، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج ۲، ص ۷۷.

مدرسه که از نظر فکری با مجاهدین در ارتباط بود، فوت کرد و معلم‌ها گفتند که در مجلس ختم او شرکت کنیم. پدرم اجازه ندادند و روز بعد مدیر مرا مورد عتاب شدید قرار داد، اما پدر می‌گفتند که برای مقابله با جریان التقاط و نفاق نباید از چیزی بترسیم و دائماً ما را تغذیه فکری می‌کردند.^۱

۲. تبیین جایگاه و معارف اهل بیت علیهم‌السلام

یکی از روش‌های تربیت ولایی فرزندان، آشنا کردن آن‌ها با مقام و سخنان ارزشمند اهل بیت علیهم‌السلام است. فرزندان ما باید از مقام و جایگاه اهل بیت علیهم‌السلام در نظام اعتقادی و نظام هستی مطلع شوند. در نظام اعتقادی، ولایت مهم‌ترین رکن دین شمرده شده است؛ چنانکه امام محمد باقر علیه‌السلام فرموده است: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ وَلَمْ يُنَادَ بِشَيْءٍ كَمَا نُودِيَ بِالْوَلَايَةِ»^۲ اسلام بر پنج پایه استوار گردیده است: نماز، زکات، روزه، حج و ولایت. آنچنان که کسی به ولایت فراخوانده شده است، به هیچ چیز دیگری فراخوانده نشده است. هم چنانکه شناخت اهل بیت و امامان علیهم‌السلام موجب هدایت شخص و جامعه می‌شود: «اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ صَلَّكَ عَنْ دِينِي»^۳ خداوند! حجت خود را به من شناسان. اگر او را به من شناسانی، من در امور دینی خود به بیراهه خواهم رفت).

وجود و بقای نظام هستی با ولایت اهل بیت علیهم‌السلام گره خورده است: «بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَبِكُمْ يَخْتَمُ وَبِكُمْ يُنَزَّلُ الْعَيْثُ وَبِكُمْ يُمَسِّكُ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَبِكُمْ يُنْفَسُ اللَّهُمَّ وَيَكْشِفُ الضُّرَّ»^۴ با شما آغاز کرد و با شما ختم می‌کند و به خاطر شما باران فرو می‌ریزد و تنها برای شما آسمان را از اینکه بر زمین فرو افتد، نگاه می‌دارد؛ مگر با اجازه خودش. مطابق این فرازهای زیارت جامعه، آسمان‌ها و زمین و آنچه در آن‌هاست، به واسطه پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم حضرت زهرا علیها‌السلام و ائمه طاهرين علیهم‌السلام است. اگر بارانی بیبارد، به واسطه آن‌هاست. اگر مصیبتی یا بلایی، غم و غصه‌ای از کسی رفع شود، عامل آن اهل بیت علیهم‌السلام است: «بِكُمْ يُنْفَسُ اللَّهُمَّ وَيَكْشِفُ الضُّرَّ». در نامه منسوب به امام زمان عجل‌الله‌فرجه خطاب به شیخ مفید آمده است: «ما همیشه مراعات شما را

۱. پایگاه خبری تحلیلی ۵۹۸، «حجاب در نظر شهید مطهری چادر بود»، ۱۳۹۵/۰۲/۱۲، کد خبر: ۳۷۳۹۴۴.

<https://www.598.ir/fa/news/373944>

۲. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۱۸.

۳. همان، ج ۱، ص ۳۳۷.

۴. محمد بن علی صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۱۵.

می‌کنیم و به یاد شما هستیم؛ و گرنه دشواری‌ها و گرفتاری‌ها بر شما فرو می‌ریخت و دشمنان شما را نابود می‌کردند.^۱

فرزندان ما به دنبال سخنان و جملات کوتاه از اندیشمندان معروف حتی چهره‌های خارجی هستند؛ در حالی که سخنانی زیباتر و عمیق‌تر از آن‌ها در کلمات معصومین علیهم‌السلام وجود دارد. متأسفانه ما در نهادهای سازی و گسترش احادیث اهل بیت علیهم‌السلام کم‌کاری کرده‌ایم؛ چنانکه آمار ارتباط با نهج البلاغه در کشور ما تأسف بار است و در یک جامعه آماری با طرح این پرسش که تا کنون چند بار نهج البلاغه را به طور کامل خوانده‌اید، روشن شد که از شش هزار نفر، فقط حدود پنج درصد آن‌ها تنها یک بار نهج البلاغه را خوانده‌اند.^۲

بر این اساس آشنا کردن فرزندان با احادیث نغز، شیوا، کاربردی و حکیمانه اهل بیت علیهم‌السلام می‌تواند یکی از راه‌های «تربیت ولایی» آن‌ها باشد؛^۳ چنانکه امام رضا علیه‌السلام فرموده است: «فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا؛^۴ اگر مردم با زیبایی‌های سخن ما آشنا شوند، از ما پیروی می‌کنند». امام باقر علیه‌السلام خطاب به خیمه فرموده است: «ای خیمه! شیعیان ما محبت در دلشان افکنده می‌شود و آنان ما را دوست دارند؛ در حالی که ما را ندیده و کلام ما را نشنیده‌اند. اگر آنان ما را ببینند و کلام ما را بشنوند، بر هدایت آنان افزوده می‌شود».^۵

ولایت گنج عشقی در دل ماست	محبت هم سرشته با گل ماست
دیانت بی‌شما کامل نگردد	به جز با عشق‌تان، دل، دل نگردد
اگر ناقابلیم و شرمساریم	به جز عشق شما چیزی نداریم
شما در ظاهر و باطن امیرید	عنایت کرده ما را دست گیرید ^۶

۱. احمد بن علی طبرسی، الإحتجاج علی اهل اللجاج، ج ۲، ص ۴۹۷.

۲. وبسایت بلاغ، «ضرورت آشنایی با نهج البلاغه و راهکارهای آن»، ۱۳۸۵/۰۹/۱۵، کد خبر: ۱۲۵۷۸.

<https://www.balagh.ir/content/12578>

۳. جمعی از نویسندگان، سیمای خانواده در اسلام، ص ۳۱۰.

۴. محمد بن علی صدوق، عیون أخبار الرضا علیه‌السلام، ج ۱، ص ۳۰۸.

۵. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۲۴، ص ۱۵۱.

۶. جواد محدثی، برگ و بار، ص ۶۱.

۳. ولایت‌مداری والدین

والدین به عنوان رکن اساسی خانواده، نقشی کلیدی در رفتار و باورهای فرزند ایفا می‌کنند؛ چراکه آن‌ها بیشتر اوقات با والدین در ارتباط هستند و با الگوبرداری از رفتارهای والدین بسیاری از آداب دینی و معاشرت را می‌آموزند. برای مثال اگر والدین به نماز پایبندی نداشته باشند، فرزند نیز به آن اهمیت نمی‌دهد؛ اما اگر والدین به نماز پایبند باشد، فرزند نیز به آن اهمیت می‌دهد. بر اساس تحقیقات «بسیاری از افرادی که در بزرگسالی نسبت به عبادات از خود سستی نشان می‌دهند، بی‌اعتقاد به دین و تکالیف دینی نیستند؛ بلکه نتیجه بی‌توجهی یا عدم تقید والدین آن‌ها نسبت به انجام به موقع تکالیف دینی و عبادی است. از سوی دیگر فرزندان با مشاهده صحنه‌های عبادت والدین از آن تأثیر می‌پذیرند؛ زیرا تجربه، تفکر و تعلیم وسایلی هستند که به انسان قدرت تشخیص می‌دهد».^۱

بر این اساس یکی از روش‌های ولایت‌پذیری فرزندان، ولایت‌مداری والدین است. وقتی فرزندان ببینند که پدر و مادرشان از اهل بیت علیهم‌السلام پیروی می‌کنند، آن‌ها نیز تأثیر می‌پذیرند. شهید سلیمانی، نمونه‌ای از انسان ولایت‌مدار است. ایشان در وصیت‌نامه خود می‌نویسد: «خداوندا! ای قادر عزیز و ای رحمان رزاق! پیشانی شکر شرم بر آستانت می‌سایم که مرا در مسیر فاطمه اطهر علیها‌السلام و فرزندانش در مذهب تشیع - عطر حقیقی اسلام - قرار دادی و مرا از اشک بر فرزندان علی بن ابی طالب علیهم‌السلام و فاطمه اطهر علیها‌السلام بهره‌مند نمودی؛ چه نعمت عظمایی که بالاترین و ارزشمندترین نعمت‌های است».^۲ عشق و ارادت شهید سلیمانی به اهل بیت علیهم‌السلام، موجب عشق ایشان به امامین انقلاب - به عنوان نایبان امام زمان علیه‌السلام - شد. ایشان در وصیت‌نامه خویش می‌نویسد: «خداوندا! تو را شکرگزارم که پس از عبد صالحت خمینی عزیز، مرا در مسیر عبد صالح دیگری که مظلومیتش اعظم است...؛ خامنه‌ای عزیز که جانم فدای جان او باد، قرار دادی. برادران و خواهران عزیز...؛ خامنه‌ای عزیز را عزیز جان خود بدانید».^۳ دختر شهید مطهری می‌گوید:

یادم است که پدر طوری از امام علیه‌السلام صحبت می‌کردند که من نیز مثل ایشان، نسبت به امام علیه‌السلام عشق عجیبی پیدا کرده بودم. دائماً هم که از سر کوجه‌مان شعار «یا مرگ یا

۱. احمد احمدی، اصول و روش‌های تربیت در اسلام، ص ۸۱.

۲. جمعی از نویسندگان، اخلاق و معنویت در مکتب شهید سلیمانی، ص ۶۳.

۳. همان، ص ۸۸.

خمینی» را می‌شنیدم و با تصویری که پدر از ایشان در ذهن من نقش کرده بودند، در آن عالم بچگی و تا سن هفت هشت سالگی، العیاذ باللّه ایشان را با خدا مقایسه می‌کردم و چنین تصویری در ذهن داشتم. بعدها درست مثل پدرم، این احساس تبدیل به احترام، اعتقاد و علاقه عمیقی شد که در همه فرزندان پدرم وجود دارد...»^۱.

۴. انتخاب بهترین نام

انتخاب اسم، یکی از مهم‌ترین مسئولیت‌هایی است که بر عهده والدین گذاشته شده است؛ زیرا انتخاب اسم نقش بنیادی و اساسی در شخصیت‌سازی و سرنوشت فرزندان دارد. دیوید ژو^۲ می‌گوید: «از آنجا که اسم برای شناسایی فرد و برقراری ارتباط روزمره با او به کار می‌رود، مبنای درک فرد از خودش می‌شود؛ به خصوص در ارتباط با دیگران». گوردون آلپورت^۳ نیز می‌نویسد: «در تمام عمر، اسم ما مهم‌ترین مرجع تعریفی است که از خود داریم»^۴.

یکی از روش‌های افزایش ولایت‌مداری در فرزندان، انتخاب اسامی اهل بیت علیهم‌السلام برای آنهاست؛ زیرا اسم، پرتکرارترین واژه‌ای است که در زندگی به کار برده می‌شود و در شخصیت‌سازی و شکل‌گیری باورهای فرزندان نقش بنیادی دارد. اگر هر روز چند مرتبه واژه اسامی اهل بیت علیهم‌السلام همچون محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، علی علیه‌السلام، حسین علیه‌السلام در فضای خانواده تکرار شود، معرفت فرزندان نسبت به ایشان افزایش می‌یابد. از همین روست که در روایات به نامگذاری فرزندان به اسم اهل بیت علیهم‌السلام تأکید شده است. امام صادق علیه‌السلام در این باره فرموده است: «لَا يُؤَلَّدُ لَنَا وَوَلَدٌ إِلَّا سَمِينًا مُحَمَّدًا فَإِذَا مَضَى لَنَا سَبْعَةُ أَيَّامٍ فَإِنْ شِئْنَا غَيْرَنَا وَإِنْ شِئْنَا تَرَكْنَا؛^۵ هیچ نوزادی برای ما متولد نمی‌شود، مگر اینکه نخست نام او را محمد می‌نامیم و پس از هفت روز اگر خواستیم نامش را تغییر می‌دهیم». ربعی پسر عبدالله به امام صادق علیه‌السلام عرض کرد: فدایت شوم،

۱. پایگاه خبری تحلیلی ۵۹۸، «حجاب در نظر شهید مطهری چادر بود»، ۱۳۹۵/۰۲/۱۲، کد خبر: ۳۷۳۹۴۴.

<https://www.598.ir/fa/news/373944>

۲. روانشناس دانشگاه آریزونا.

۳. یکی از بنیانگذاران روانشناسی شخصیت.

۴. سیناپرس خبرگزاری علم و فرهنگ، «آیا اسم شما روی شخصیت‌تان تأثیر دارد؟»، ۱۴۰۰/۰۳/۲۳، کد خبر: ۱۱۸۴۷۲.

<https://sinapress.ir/news/118472>

۵. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۶، ص ۱۹.

ما بچه‌های خود را به نام شما و پدران گرامی‌تان می‌نامیم، آیا این کار برای ما سودمند است؟ امام فرمود: «بله به خدا سوگند! و آیا دین غیر از حب و دوست داشتن ما اهل بیت علیهم‌السلام است؟»^۱.
همسر شهید علی بی‌نا می‌گوید:

لحظاتی قبل از به دنیا آمدن فرزندمان، علی داشت سوره مریم را تلاوت می‌کرد. وقتی به دنیا آمد، در گوشش اذان و اقامه خواند. بعد هم گفت: «زینب خانم! قدمت مبارک باشد». مادرم گفت: «اسم زینب را برایش انتخاب نکنید؛ چون غصه برادرش را می‌خورد و مصیبت می‌بیند». علی گفت: «مادر جان! زینب یعنی صبر، مقاومت و ایثار. همین اسم باشد». بعد هم به من گفت: «باید طوری تربیتش کنی که بتواند رسالت زینب کربلا را به دوش بکشد».^۲

۵. حضور در اماکن مقدسه

یکی از ویژگی‌های فرهنگ غنی شیعه، داشتن زیارات و اماکن مقدسه است که در انتقال مفاهیم و شناخت اهل بیت علیهم‌السلام نقش اساسی دارد؛ زیرا زیارت هر شخصیتی، عامل معرفت و محبت‌افزایی است. اهل بیت علیهم‌السلام برای زیارت مرقد پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم اهمیت خاص قائل بودند و دیگران را به این امر دعوت می‌کردند. برای مثال امام حسن علیه‌السلام از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم پرسید: «پاداش آنکه زیارت کند، چیست؟». حضرت فرمود: «پسرم! هر که مرا یا پدرت یا برادرت یا تو را در حال حیات و ممات زیارت کند، بر من است که در قیامت او را زیارت کنم و از گناهانش نجات دهم».^۳

امروزه که از دیدار امامان علیهم‌السلام محرومیم، زیارت قبور مطهرشان روش موفقیت در تربیت ولایی فرزندان است؛ زیرا زیارت مزار مطهر ائمه علیهم‌السلام، یادآور شخصیت آن بزرگواران است؛ چنانکه پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرموده است: «وَالزِّيَارَةُ تُثَبِّتُ الْمَوَدَّةَ»؛^۴ زیارت و دیدار، محبت‌آور است».

بنابراین والدین می‌توانند به صورت زیارت خانوادگی، فرزندان را از فضای ولایی حرم‌ها و

۱. عبدالعلی بن جمعه حویزی، تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۲۸.

۲. رضا آبیاری، سرداران آسمانی و همسران زمینی، ص ۲۲.

۳. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۵۴۹؛ نیز ر. ک: علی حسینی‌زاده، سیره تربیتی پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اهل بیت علیهم‌السلام، ص ۱۲۰.

۴. محمد بن محمد ابن‌اشعث، الجعفریات، ص ۱۵۳.

زیارتگاه‌ها بهره‌مند کنند و متون زیارت‌نامه‌هایی مانند زیارت جامعه کبیره را در اختیار فرزندان قرار دهند و یا برای آن‌ها بخوانند؛ چنانکه در زیارت اربعین که جلوه‌ای از ولایتمداری است، می‌خوانیم: «گواهی می‌دهم که به شما ایمان دارم و به بازگشت شما با قوانین دین خود و سرانجام عمل خود یقین دارم، با شما همدل و در رفتار پیرو شمایم و یاریم برای شما آماده است تا خداوند اجازه دهد؛ پس همراه شما هستم، همراه شمایم، نه همراه دشمنان شما».^۱

۶. برگزاری مراسم مذهبی

یکی از روش‌های تربیت ولایی فرزندان، حضور فرزندان در مراسم عزاداری و ولادت اهل بیت علیهم‌السلام است. اگر خانواده‌ها در میلاد ائمه علیهم‌السلام جشن بگیرند و شاد باشند و در ایام سوگواری‌شان عزاداری کنند و در مجالس اهل بیت علیهم‌السلام شرکت کنند و فرزندان خود را نیز به این مجالس ببرند، می‌توانند آنان را دل‌باخته اهل بیت علیهم‌السلام کنند؛ همان چیزی که امروزه در برخی خانواده انجام می‌شود که در ایام ولادت معصومین علیهم‌السلام جلسات شادمانی برگزار می‌کنند و یا جلسات عزاداری برگزار می‌نمایند. این رویکرد موجب می‌شود فرزندان ما به آموزه‌ها و جایگاه اهل بیت علیهم‌السلام بیشتر آشنا شوند و به اینان عشق ورزند؛ چنانکه امام علی علیه‌السلام فرموده است: «وَ اخْتَارَ لَنَا شِيعَتَنَا يَنْصُرُونَنَا وَيَفْرَحُونَ بِفَرَحِنَا وَيَحْزَنُونَ بِحُزْنِنَا»^۲ خداوند برای ما شیعیان ما را برگزید تا یاریگر ما باشند و در شادی ما شاد و در غم ما غمگین باشند». دختر شهید صیاد شیرازی می‌گوید:

پدرم در همه ایام سال برای همه لحظات و ساعات زندگی برنامه‌ریزی داشت، مگر ایام شهادت و ولادت اهل بیت علیهم‌السلام. روزهای شهادت و ایام عزاداری ائمه علیهم‌السلام به اتاقش می‌رفت و درباره زندگی آن امام مطالعه می‌کرد و ما را نیز به مطالعه تشویق می‌نمود. می‌گفت: «این روز را تعطیل کرده‌اند تا ما بیشتر از امام‌مان بدانیم و با او آشنا شویم». روزهای ولادت و شادی ائمه علیهم‌السلام، فضای شادی را در خانه به راه می‌انداخت. از دو روز قبل شیرینی سفارش می‌داد تا آن روز که به خانه می‌آید، دست خالی نباشد. به روزهای ولادت بیشتر از عید نوروز اهمیت می‌داد و به عید غدیر از همه بیشتر.^۳

۱. محمد بن حسن طوسی، مصباح‌المتجهد و سلاح‌المتعبد، ج ۲، ص ۷۸۹.

۲. حسن بن علی ابن‌شعبه حرانی، تحف‌العقول، ص ۱۲۳.

۳. رضا آبیاری، سرداران آسمانی و همسران زمینی، ص ۲۲.

فهرست منابع

کتاب

۱. ابن اشعث، محمد بن محمد، الجعفریات، چاپ اول، تهران: مکتبه النینوی الحدیثه، بی‌تا.
۲. ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، تحف العقول، تصحیح علی‌اکبر غفاری، چاپ دوم، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۴ق.
۳. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، تصحیح جمال‌الدین میردامادی، بیروت: دار الفکر للطباعة و النشر و التوزی - دار صادر، ۱۴۱۴ق.
۴. احمدی، احمد، اصول و روش‌های تربیت در اسلام، چاپ ششم، اصفهان: دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۷ش.
۵. ازهری، محمد بن احمد، تهذیب اللغة، بیروت: دار احیاء التراث العربی، بی‌تا.
۶. جمعی از نویسندگان، سیمای خانواده در اسلام، چاپ دوم، قم: بوستان کتاب، ۱۳۹۵ش.
۷. جمعی از نویسندگان، اخلاق و معنویت در مکتب شهید سلیمانی، قم: بوستان کتاب، ۱۴۰۰ش.
۸. حسینی‌زاده، علی، سیره تربیتی پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم‌السلام، چاپ نهم، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۷ش.
۹. حویزی، عبدعلی بن جمعه، تفسیر نور الثقلین، تصحیح سید هاشم رسولی محلاتی، چاپ چهارم، قم: اسماعیلیان، ۱۴۱۵ق.
۱۰. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ القرآن، تصحیح صفوان عدنان داوودی، چاپ اول، بیروت - دمشق: دارالقلم - دارالشامیه، ۱۴۱۲ق.
۱۱. صدوق، محمد بن علی، عیون أخبار الرضا علیه‌السلام، تصحیح مهدی لاجوردی، چاپ اول، تهران: نشر جهان، ۱۳۷۸ق.
۱۲. صدوق، محمد بن علی، من لا یحضره الفقیه، تصحیح علی‌اکبر غفاری، چاپ دوم، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۱۳ق.
۱۳. طبرسی، احمد بن علی، الإحتجاج علی اهل اللجاج، چاپ اول، تهران: اسلامیه، ۱۳۸۱ش.
۱۴. طریحی، فخرالدین، مجمع البحرین، تهران: کتاب‌فروشی مرتضوی، ۱۳۷۵ش.

۱۵. طوسی، محمد بن حسن، مصباح المتهجد و سلاح المتعبد، چاپ اول، بیروت: مؤسسة فقه الشيعة، ۱۴۱۱ق.
۱۶. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تصحیح علی اکبر غفاری و محمد آخوندی، چاپ چهارم، تهران: دار الکتب الإسلامية ۱۴۰۷ق.
۱۷. متقی هندی، علی بن حسام، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، بیروت: مؤسسة الرسالة، ۱۴۰۹ق.
۱۸. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، چاپ دوم، بیروت: دار إحياء التراث العربی، ۱۴۰۳ق.
۱۹. محدثی، جواد، برگ و بار، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۶ش.
۲۰. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، تهران: انتشارات صدرا.

سایت‌ها

۱. پایگاه خبری تحلیلی ۵۹۸، «حجاب در نظر شهید مطهری چادر بود»، ۱۳۹۵/۰۲/۱۲، کد خبر: ۳۷۳۹۴۴.
۲. سیناپرس خبرگزاری علم و فرهنگ، «آیا اسم شما روی شخصیت تان تأثیر دارد؟»، ۱۴۰۰/۰۳/۲۳، کد خبر: ۱۱۸۴۷۲.
۳. وبسایت بلاغ، «ضرورت آشنایی با نهج البلاغه و راهکارهای آن»، ۱۳۸۵/۰۹/۱۵، کد خبر: ۱۲۵۷۸.